

Çevresel ve Sosyal Sürdürülebilirlik Performans Standartlarına Genel Bakış

1. IFC'nin risk yönetimi yaklaşımının ayrılmaz bir parçası olan Sürdürülebilirlik Çerçevesi, IFC'nin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik stratejik taahhüdünü ortaya koyar. Sürdürülebilirlik Çerçevesi, IFC'nin Çevresel ve Sosyal Sürdürülebilirlik Politikası ve Performans Standartları ile Bilgiye Erişim Politikasından oluşur. Çevresel ve Sosyal Sürdürülebilirlik Politikası, IFC'nin çevresel ve sosyal sürdürülebilirliğe ilişkin taahhütlerini, rollerini ve sorumluluklarını tanımlar. Bilgiye Erişim Politikası ise IFC'nin faaliyetlerindeki şeffaflık ve iyi yönetim taahhüdünü yansıtır ve IFC'nin yatırım ve danışmanlık hizmetleri hakkında kamuoyunu bilgilendirme yükümlülüklerini içerir. Performans Standartları, risk ve etkilerin belirlenmesinde müşterilere yol göstermenin yanı sıra, proje faaliyetleri açısından müşterinin paydaş katılımını sağlama ve kamuoyunu bilgilendirme yükümlülükleri dahil, sürdürülebilir faaliyet için risk ve etkilerin engellenmesi, hafifletilmesi ve yönetilmesine yardımcı olmayı amaçlar. IFC gerçekleştirdiği doğrudan yatırımlarda (finansal aracı kuruluşlar yoluyla sağlanan proje finansmanı ve kurumsal finansman dahil) daha çok kalkınma fırsatı yaratılabilmesi için, müşterilerin çevresel risk ve etkilerin yönetilmesinde Performans Standartlarını uygulamasını şart koşar. IFC, genel kalkınma hedeflerine ulaşabilmek amacıyla iş faaliyetlerine yön verirken Sürdürülebilirlik Çerçevesini diğer strateji, politika ve girişimlerle birlikte uygular. Performans Standartları başka finansal kuruluşlar tarafından da uygulanabilir.

2. Müşteriler¹, IFC'nin gerçekleştirildiği yatırım süresince aşağıdaki sekiz Performans Standardını uygulamak zorundadır:

- Performans Standardı 1: Çevresel ve Sosyal Risk ve Etkilerin Değerlendirilmesi ve Yönetimi
- Performans Standardı 2: İş ve Çalışma Koşulları
- Performans Standardı 3: Kaynak Verimliliği ve Kirliliğin Önlenmesi
- Performans Standardı 4: Toplum Sağlığı, Güvenliği ve Emniyeti
- Performans Standardı 5: Arazi Alımları ve Zorunlu Yeniden Yerleştirme
- Performans Standardı 6: Biyolojik Çeşitliliğin Korunması ve Canlı Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi
- Performans Standardı 7: Yerli Halklar
- Performans Standardı 8: Kültürel Miras

3. Performans Standardı 1, (i) projelerin çevresel ve sosyal etki, risk ve fırsatlarını belirlemek için kapsamlı bir değerlendirme yapmanın, (ii) projeye ilişkili bilgileri kamuoyuna açıklayarak ve yerel toplulukları doğrudan etkileyen konularda onlara danışarak etkili katılım sağlamanın, (iii) proje süresince müşterinin çevresel ve sosyal performansını yönetmesinin önemini ortaya koyar. Performans Standartları 2-8; çalışanlar, Etkilenen Topluluklar ve çevre açısından risk ve etkileri engellemek, en aza indirmek ve artık etkilerin söz konusu olduğu durumlarda, bu risk ve etkileri tazmin/telafi etmeye yönelik hedefleri ve şartları içerir. Değerlendirme kapsamında bütün çevresel ve sosyal risk ile potansiyel etkilerin dikkate alınmasının gerekli olmasıyla birlikte, Performans Standartları 2-8, özel önem verilmesi gereken potansiyel çevresel ve sosyal risk ve etkileri tanımlar. Müşteriler, çevresel veya sosyal risk ve etki tespit etmeleri halinde Performans Standardı 1'e uygun olarak oluşturdukları Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemi yoluyla bu risk ve etkileri yönetmek zorundadır.

¹ Performans Standartlarında kullanılan "müşteri" terimi, projenin yapısı ve finansman türüne göre, finanse edilen projenin yürütülmesi ve işletilmesinden sorumlu olan tarafı veya finansmandan yararlanan tarafı genel olarak ifade eder. "Proje" terimi, Performans Standardı 1'de tanımlanmıştır.

4. Performans Standardı 1, çevresel ve sosyal risk ve etkilerin söz konusu olduğu bütün projeleri kapsar. Projenin koşullarına göre, başka Performans Standartları da geçerli olabilir. Performans Standartları birlikte okunmalı ve gerektiğinde ilgili Performans Standardına başvurulmalıdır. Performans Standartlarında yer alan 'şartlar' bölümü, paragraflarda öngörülen sınırlamalarda aksi belirtilmedikçe, proje kapsamında finanse edilen bütün faaliyetler için geçerlidir. Finansman kaynağı fark etmeksizin, müşterilerin Performans Standardı 1 doğrultusunda oluşturdukları Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemini bütün proje faaliyetlerine uygulamaları teşvik edilir. İklim değişikliği, toplumsal cinsiyet, insan hakları ve su gibi birbiriyle iç içe geçen konular birden fazla Performans Standardında ele alınmıştır.

5. Müşteriler, Performans Standartlarında öngörülen şartların yanı sıra, projenin gerçekleştirildiği ülkenin devletler hukuku kapsamındaki yükümlülüklerini uygulayan kanunları dahil, iç hukuka uymak zorundadır.

6. Dünya Bankası Grubu'nun Çevre, Çalışan Sağlığı ve Güvenliği (ÇÇSG) Kılavuzları uluslararası iyi sektör uygulamalarıyla ilgili genel ve sektöre özel örnekler içeren teknik başvuru kaynaklarıdır. IFC, proje değerlendirmesi aşamasında teknik bilgi kaynağı olarak ÇÇSG Kılavuzlarından yararlanır. ÇÇSG Kılavuzları, IFC'nin uygun gördüğü ve makul maliyetlerle mevcut teknolojiler kullanılarak yeni kurulan tesislerde ulaşılabilecek performans düzeyleri ve ölçümlerini içerir. IFC'nin finanse ettiği projelerde, ÇÇSG Kılavuzlarının mevcut tesislerde uygulanması için tesise özel hedefler ve hedeflere ulaşılması için uygun bir takvim belirlenmesi gerekebilir. Çevresel değerlendirme sürecinde alternatif (daha yüksek veya düşük) performans düzeyleri veya ölçümleri önerilebilir. IFC'nin de uygun görmesi halinde, bu düzeyler projeye veya tesise özgü şartlar haline gelir. Genel ÇÇSG Kılavuzu, birbiriyle iç içe geçen ve bütün sektörlerde uygulanabilen çevre, sağlık ve güvenlik konularına ilişkin bilgiler içerir. İlgili sektör kılavuzu veya kılavuzlarıyla birlikte kullanılmalıdır. ÇÇSG Kılavuzları dönemsel olarak güncellenebilir.

7. Projenin gerçekleştirildiği ülkedeki düzenlemelerin ÇÇSG Kılavuzlarında belirtilen performans düzeyleri ve ölçümlerinden farklı olması halinde, hangi düzenleme daha bağlayıcı ise projede o düzenlemeye uyulması beklenir. Projenin kendine özgü koşullarından dolayı daha az bağlayıcı performans düzey veya ölçümlerinin söz konusu olması halinde, önerilen alternatiflerin tesis için yapılan çevresel değerlendirme kapsamında, eksiksiz ve ayrıntılı bir şekilde gerekçelendirilmesi gereklidir. Gerekçeler, önerilen alternatif performans düzeyinin insan sağlığını ve çevreyi koruduğunu kanıtlayabilmelidir.

8. Sekiz Performans Standardı için ayrı ayrı hazırlanan Kılavuz Notları ve bu notlara ek olarak Finansal Aracı Kuruluşlara İlişkin Açıklama Notu, müşterilerin proje performanslarını arttırabilmeleri için başvurabilecekleri kaynaklar, Performans Standartlarında öngörülen şartlar ve iyi sürdürülebilirlik uygulamaları konusunda yol gösterir. Söz konusu Kılavuz Notları/Açıklama Notları dönemsel olarak güncellenebilir.

Giriş

1. Performans Standardı 3, artan ekonomik faaliyetler ve şehirleşmenin insanları ve çevreyi yerel, bölgesel ve küresel düzeyde tehdit edebilecek hava, su ve toprak kirliliğini artırdığı ve sonsuz olmayan kaynakları tükettiği düşüncesinden hareketle hazırlanmıştır.¹ Dünyada, sera gazlarının mevcut ve öngörülen atmosferik konsantrasyonunun şimdiki ve gelecek nesillerin halk sağlığını ve refahını tehdit ettiğine dair görüş yaygınlık kazanmıştır. Aynı zamanda, daha etkili kaynak kullanımı, kirliliği önleme² ve sera gazı emisyonlarını sınırlama ve azaltmaya yönelik teknoloji ve uygulamalar hemen hemen dünyanın her tarafında daha ulaşılabilir ve uygulanabilir hale gelmiştir. Genelde bu teknoloji ve uygulamalar, kaliteyi veya verimliliği arttırmak için sanayi, tarım ve hizmet sektöründe yaygın olarak kullanılan sürekli iyileştirme metodolojileri yoluyla kullanılır.

2. Bu Performans Standardı, dünyadaki teknoloji ve uygulamalar doğrultusunda kaynak verimliliği, kirliliğin önlenmesi ve kontrolü için proje düzeyindeki yaklaşımı tanımlar. Ayrıca, bu Performans Standardı, piyasada bulunan ustalık ve kaynaklara ihtiyaç duyan projelerde, özel sektör şirketlerinin bu tür teknoloji ve uygulamaları tatbik edilebilir olduğu sürece kullanmalarını teşvik eder.

Amaçlar

- Proje faaliyetlerinden kaynaklanan kirliliği engelleyerek veya azaltarak insan sağlığı ve çevre üzerindeki olumsuz etkilerini önlemek veya en aza indirmek.
- Enerji ve su kaynakları dahil, kaynakların daha sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını yaygınlaştırmak.
- Projeye ilişkili sera gazı emisyonlarını azaltmak.

Uygulama Alanı

3. Bu Performans Standardının uygulama alanı, çevresel ve sosyal risk ve etkileri belirleme sürecinde tespit edilir. Performans Standardında öngörülen şartları yerine getirmek için gereken faaliyetler, Performans Standardı 1'de açıklanan ve müşteri tarafından hazırlanan Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemiyle yönetilir.

Şartlar

4. Müşteri, proje süresince ortam koşullarını değerlendirerek, insan sağlığı ve çevre üzerindeki olumsuz etkileri engellemek, engellenemediği durumlarda en aza indirmek amacıyla kaynak verimliliğini artırmak ve kirliliği önlemek için finansal açıdan uygulanabilir ilke ve teknikleri uygulayacaktır.³ Projede uygulanan ilke ve teknikler, projenin özelliğinden doğan tehlike ve risklere

¹ Bu Performans Standardında kullanılan "kirlilik" terimi, katı, sıvı veya gaz olarak bulunan tehlikeli ve tehlikeli olmayan kimyasal kirlenmeleri ifade eder. Kirlilik, zararlılar, patojenler, suya termal deşarj, sera gazı emisyonları, rahatsız edici kokular, gürültü, titreşimler, radyasyon, elektromanyetik enerji ve ışık dahil potansiyel görsel etkilerin yaratılmasını da kapsar.

² Bu Performans Standardında kullanılan "kirliliğin önlenmesi" terimi emisyonların tamamen ortadan kaldırılmasını değil, Performans Standardının amaçlara ulaşmak için mümkün olduğunda kaynağında engellenmesi, engellenemediğinde kirliliğin en az düzeye indirilmesini ifade eder.

³ Teknik fizibilite, iklim, coğrafya, demografik özellikler, altyapı, güvenlik, yönetim, kapasite ve operasyonel güvenilirlik gibi başlıca yerel etkenleri dikkate alarak, önerilen tedbir ve eylemlerin mevcut ticari beceri, ekipman ve malzemelerle gerçekleştirilebilmesidir. Finansal fizibilite ticari konularla ilgilidir. Buna, tedbir ve eylemlerin getireceği ek maliyetlerin projenin yatırım, işletme ve bakım maliyetlerine oranla büyüklüğü ve ek maliyetlerin müşteri için projeyi devam ettiremeyecek duruma getirip getirmemesi dahildir.

ve, Dünya Bankası Grubu'nunin Çevre, Sağlık ve Güvenlik Kılavuzları (ÇSG Kılavuzları) gibi dünyada kabul gören kaynaklarda yansıtıldığı üzere, uluslararası iyi sektör uygulamalarına⁴ uygun olacaktır.

5. Müşteri, kaynak verimliliği, kirliliğin önlenmesi ve kontrolü için projede kullanacağı teknikleri değerlendirip seçerken, ÇSG Kılavuzlarına veya dünyada kabul gören diğer kaynaklara uygun şekilde başvuracaktır. ÇSG Kılavuzları, projeler için normalde kabul edilebilir ve uygulanabilir olan performans düzeyleri ve ölçümlerini içerir. Projenin gerçekleştirildiği ülkedeki düzenlemelerde öngörülen performans düzeyleri ve ölçümlerin ÇSG Kılavuzlarında belirtilenlerden farklı olması halinde müşterinin daha bağlayıcı olan düzenlemelere uyması gereklidir. Projenin koşullarından dolayı performans düzeyleri veya ölçümlerinin yeniden değerlendirilmesi gerekiyorsa müşteri, çevresel ve sosyal risk ve etkileri belirleme ve değerlendirme sürecinde gerekçeleriyle birlikte alternatif performans düzeyi ve ölçümler öneracaktır. Gerekçelerin eksiksiz ve ayrıntılı bir şekilde sağlanması gereklidir. Alternatif performans düzeyleri bu Performans Standardının amaçlarına uygun olmalıdır.

Kaynak Verimliliği

6. Müşteri, temel iş faaliyetlerine odaklanarak, enerji, su, diğer kaynak ve maddi girdilerin tüketim verimliliğini arttırmak için teknik ve finansal açıdan uygulanabilir, etkin maliyetli⁵ tedbirler alacaktır. Bu tedbirler, hammadde, enerji ve su tasarrufu sağlamak amacıyla ürün geliştirme ve üretim süreçlerinde temiz üretim ilkeleriyle birlikte uygulanacaktır. Kıyaslama verileri varsa, müşteri, verimliliğin görece düzeyini belirlemek için kıyaslama yapacaktır.

Sera Gazları

7. Yukarıdaki kaynak verimliliği tedbirlerine ek olarak müşteri, projelendirme ve projenin uygulanması sırasında projeden doğan sera gazı emisyonlarını azaltmak için alternatifleri değerlendirecek, teknik ve finansal açıdan uygulanabilir, etkin maliyetli seçenekleri hayata geçirecektir. Bu seçenekler, örneğin, alternatif proje yerlerinin seçilmesi, yenilenebilir veya düşük karbonlu enerji kaynaklarının kullanılması, sürdürülebilir tarım, ormancılık ve hayvancılık uygulamaları, fazla emisyon miktarının ve gaz kullanımlarının azaltılmasından oluşabilir.

8. Yılda 25.000 ton CO₂ eşdeğerden fazla emisyon⁶ üreten veya üretmesi beklenen projelerde müşteri, hem projenin fiziksel sınırları içinde sahip olduğu veya kontrol ettiği tesislerin doğrudan ürettiği emisyonları⁷ hem de tesis dışında üretilip projede kullanılan enerjinin ürettiği dolaylı

⁴ Uluslararası iyi sektör uygulamaları, global veya bölgesel ölçekte aynı veya benzer koşullar altında aynı işle meşgul vasıflı ve deneyimli profesyonellerden beklenebilecek profesyonel beceri, özen, ihtiyat ve ileri görüşün sergilenmesi olarak tanımlanır. Buna göre, projenin koşulları doğrultusunda en uygun teknolojilerin projede kullanılması beklenir.

⁵ Maliyet etkinliği, tedbirin uygulanacağı dönem için, sermaye maliyeti ve operasyonel maliyetin finansal yararlarına oranına göre belirlenir. Bu Performans Standardına göre, riski hesaplanmış yatırım getirisi projeye orantılıysa, kaynak verimliliği veya sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik tedbirlerin etkin maliyetli olduğu kabul edilir.

⁶ Emisyonların rakamsal ifadesi, sera gazı emisyonu üreten bütün önemli kaynakları dikkate alınmalıdır. Bunlara, enerji dışı kaynaklar olan metan ve azot oksit gibi kaynaklar da dahildir.

⁷ Toprağın karbon içeriğinde veya yerüstündeki biyolojik kütlede projeden dolayı meydana gelen değişiklikler ve projenin organik maddelerde yarattığı bozulma doğrudan emisyonlara katkıda bulunabilir. Dolayısıyla, bu tür emisyonların kayda değer miktarda olması beklendiğinde, emisyon hesaplamalarına dahil edilecektir.

emisyonları⁸ rakamsal olarak ifade edecektir. Müşteri, dünyada kabul gören metodolojiler ve iyi uygulamalar doğrultusunda sera gazı emisyonlarını her yıl ölçecektir.⁹

Su Tüketimi

9. Projede önemli miktarda su tüketimi söz konusu olduğunda müşteri, bu Performans Standardındaki kaynak verimliliği şartlarına uymanın yanı sıra, projedeki su tüketiminin başkaları üzerinde önemli olumsuz etkiler yaratmaması için su tüketimini önleyen veya azaltan tedbirler alacaktır. Örneğin, müşteri, teknik açıdan uygulanabilir olan diğer su tasarrufu tedbirlerini faaliyetlerinde kullanabilir, alternatif su kaynaklarını kullanabilir, mevcut kaynaklara yönelik su talebini azaltmak için su tüketimini dengeleyebilir veya proje için alternatif yerleri değerlendirebilir.

Kirliliğin Önlenmesi

10. Müşteri, kirleticilerin salınmasını engelleyecek, bunun engellenemediği durumlarda kirleticilerin yoğunluğu ve toplu akışını azaltacak ve/veya kontrol altına alacaktır. Bu, rutin olarak, rutin dışında veya kazayla havaya, suya ve toprağa salınan ve yerel, bölgesel ve sınır ötesi etkiler yaratma potansiyeli olan kirleticiler için geçerlidir.¹⁰ Toprak veya yeraltı suları geçmişte kirlenmişse müşteri, hafifletme tedbirleri almaktan sorumlu olup olmadığını belirleyecektir. Yasalara göre müşterinin sorumlu olması halinde, bu sorumluluğunu ulusal hukuka göre, ulusal hukukun sessiz kaldığı durumlarda, uluslararası iyi sektör uygulamalarına göre yerine getirecektir.¹¹

11. Projenin mevcut ortam koşulları¹² üzerindeki potansiyel olumsuz etkilerini gidermek için müşteri: (i) mevcut ortam koşulları, (ii) çevrenin sınırlı özümleme kapasitesi,¹³ (iii) mevcut ve gelecekteki arazi kullanımı; (iv) projenin, biyolojik çeşitlilik açısından önemli bölgelere yakınlığı, (v) bilinmeyen ve/veya geri dönüşü olmayan kümülatif etki potansiyeli gibi etkenleri dikkate alacaktır. Projenin halihazırda zarar görmüş bir bölgede önemli miktarda emisyon üretme potansiyeli varsa müşteri, bu Performans Standardındaki kaynak verimliliği ve kirlilik kontrolü tedbirlerine ek olarak, olumsuz etkileri engellemek veya azaltmak üzere ek stratejileri değerlendirecek ve tedbirler alacaktır. Bunlar, örneğin, projenin alternatif bir yere kaydırılması ve emisyonların dengelenmesi gibi stratejiler olabilir.

Atıklar

12. Müşteri, tehlikeli ve tehlikeli olmayan atık üretimini engelleyecektir. Müşteri, atık üretimini engelleyemediğinde atık üretimini azaltacak, atıkları insan sağlığı ve çevre için güvenli bir şekilde geri dönüştürecek ve tekrar kullanacaktır. Atıkların geri dönüştürülerek tekrar kullanılmadığı durumlarda müşteri, çevresel acidan uygun bir şekilde atıkları arıtacak, imha edecek veya bertaraf edecektir. Bunu yaparken, atıkların işlenmesi sırasında üretilen emisyon ve artıklar da uygun şekilde kontrol edilecektir. Üretilen atıkların tehlikeli¹⁴ olması halinde müşteri, söz konusu atıkların sınır

⁸ Proje yerinin dışında, başkalarının kullandığı elektrik, ısınma ve soğutma enerjisinin ürettiği emisyonları ifade eder.

⁹ Tahmin metodolojilerine Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli, çeşitli uluslararası örgütler ve projenin gerçekleştirildiği ülkedeki ilgili kurumlardan ulaşılabilir.

¹⁰ Sınır aşan kirleticiler, Uzun Menzilli Sınır Ötesi Hava Kirliliği Sözleşmesinde yer alan kirleticileri de kapsar.

¹¹ Ulusal ve yerel yönetimler, topluluklar ve kirliliğe katkıda bulunanlarla koordinasyon gerekebilir. Ayrıca, herhangi bir değerlendirme yapılması halinde, ÇSG Kılavuzlarındaki uluslararası iyi sektör uygulamalarına uygun, riske dayalı bir yaklaşım izlenmesi gerekebilir.

¹² Hava, yerüstü ve yeraltı suları ve toprak gibi.

¹³ Çevrenin, insan sağlığı ve çevre için kabul edilebilir risk sınırları içinde kalarak kirleticilerin yarattığı ek yükü emme kapasitesi.

¹⁴ Uluslararası sözleşmeler veya yerel düzenlemelerde tanımlandığı gibi.

ötesine yayılmasına¹⁵ ilişkin kısıtlamalara uyacaktır. Ayrıca, atıkların çevresel acidan uygun bertaraf edilmesi için uluslararası iyi sektör uygulamalarını izleyecektir. Atıkların, üçüncü taraflarca bertaraf edildiği durumlarda müşteri, saygın, ilgili kurumlardan gerekli ruhsatlara ve atık boşaltma noktası için atık aliminden boşaltımına dek yetki belgesine sahip kuruluşlarla çalışacaktır. Müşteri, ruhsatlı atık boşaltma tesislerinin kabul edilir standartlara göre işletilip işletilmediğini kontrol edecek, uygun olduğu belirlenen tesisleri kullanacaktır. Standartlara uygun olmayan tesisler varsa müşteri, bu tür tesislere gönderilen atık miktarını azaltarak alternatif bertaraf seçeneklerini değerlendirmelidir. Buna, proje yerinde geri dönüşüm veya bertaraf tesislerinin kurulması dahildir.

Tehlikeli Madde Yönetimi

13. Bazı projelerde tehlikeli maddeler hammadde olarak kullanılabilir veya nihai ürün olarak üretilebilir. Müşteri, tehlikeli maddelerin çevreye salınmasını engelleyecek, engelleyemediği durumlarda salınmasını azaltacak ve kontrol altına alacaktır. Bu bağlamda, proje faaliyetleri açısından tehlikeli maddelerin üretimi, taşınması, işlenmesi, depolanması ve kullanımı değerlendirilmelidir. Müşteri, üretim süreçleri veya diğer faaliyetlerde kullanılması düşünülen tehlikeli maddelerin yerine daha az tehlikeli maddelerin kullanılması seçeneğini değerlendirecektir. Müşteri, canlı organizmalar üzerindeki yüksek zehirleyici etkisi, çevrede kalıcılığı, biyolojik birikim veya ozon tabakasını inceltme potansiyelinden dolayı dünyada yasaklı olan veya kullanımı kademeli olarak azaltılan kimyasal ve tehlikeli maddeleri üretmeyecek, alıp satmayacak veya kullanmayacaktır.¹⁶

Pestisit Kullanımı ve Yönetimi

14. Müşteri, gerek duyduğunda, halk sağlığı açısından önemli olan zararlı istilaları ve hastalık vektörlerini hedef almak amacıyla entegre zararlı mücadelesi ve/veya entegre vektör mücadelesi için bir yaklaşım belirleyecek ve uygulayacaktır. Zararlıların neden olduğu ciddi ekonomik zararları ve/veya hastalıkların insanlara ve hayvanlara yayılmasını engellemek amacıyla Müşterinin entegre zararlı mücadelesi ve entegre vektör mücadelesi programı, zararlılar ve çevre hakkındaki mevcut bilgileri kültürel pratikler, biyolojik, genetik ve son care olarak kimyasal metodlarla entegre edecektir.

15. Zararlılarla mücadele faaliyetleri kapsamında kimyasal pestisitler kullanıldığında müşteri, insanları zehirlenme etkisinin düşük olduğu bilinen, hedeflenen tür üzerinde etkili, hedefte olmayan türler ve çevre üzerinde ise minimum etkiye sahip kimyasal pestisitleri kullanacaktır. Müşteri, kimyasal pestisitleri tercih ettiğinde güvenli bir şekilde ambalajlanmış, güvenli ve doğru kullanım için uygun şekilde etiketlenmiş ve ilgili kurumlarca ruhsatlandırılmış üreticiler tarafından üretilmiş olan pestisitleri seçecektir.

16. Müşterinin pestisit uygulama programı: (i) hedeflenen zararlının doğal düşmanlarına zarar gelmesini engelleyecek, engellenemediği durumlarda, zararı azaltacak ve (ii) zararlı ve vektörlerin direnç geliştirmesine bağlı riskleri engelleyecek, engellenemediği durumlarda, en az düzeye indirecek şekilde hazırlanacaktır. Ayrıca, pestisitler Gıda ve Tarım Örgütü' (FAO)nün Pestisitlerin Dağıtım ve Kullanımına İlişkin Uluslararası Kuralları veya diğer uluslararası iyi sektör uygulamalarına göre işlenecek, depolanacak, uygulanacak ve bertaraf edilecektir.

17. Müşteri, Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nce belirlenen Pestisit Sınıfına göre Ia (aşırı tehlikeli) veya Ib (çok tehlikeli) sınıfına giren ürünleri satın almayacak, depolamayacak, kullanmayacak,

¹⁵ Tehlikeli maddelerin sınır ötesine taşınması ulusal, bölgesel ve uluslararası kanunlara uygun olmalıdır. Bunlara Tehlikeli Atıkların Sınır Ötesi Hareketi ve Bertarafının Kontrolüne İlişkin Basel Sözleşmesi ve Atıkların ve Diğer Maddelerin Denize Boşaltılmasından Kaynaklanan Deniz Kirliliğinin Önlenmesine İlişkin Londra Sözleşmesi de dahildir.

¹⁶ Kalcı Organik Kirleticilere İlişkin Stokholm Sözleşmesi ve Ozon Tabakasını İncelten Maddelere İlişkin Montreal Protokolünün amaçlarına uygun olarak. Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) bazı pestisit sınıfları için de geçerlidir.

üretmeyecek veya ticaretini yapmayacaktır. Müşteri, II (orta derecede tehlikeli) sınıfına giren pestisitleri, projede bu tür kimyasalların üretimi, temini veya dağıtımı ve/veya kullanımına ilişkin uygun kontrollerin olduğu durumlar hariç, satın almayacak, depolamayacak, kullanmayacak, üretmeyecek veya ticaretini yapmayacaktır. Bu tür kimyasalları işlemek, depolamak, uygulamak ve bertaraf etmek için uygun eğitim, donanım ve olanakları olmayan kişilerin kimyasallara erişimi bulunmaması gereklidir.